

Podstawy ekonomii

dr hab. prof. SGH Izabela Zawiślińska

Polskie Stowarzyszenie Badań Wspólnoty Europejskiej

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

Projekt „Akademia Młodego Europejczyka” jest realizowany przy
wspieraniu finansowym Komisji Europejskiej

Katedra Unii Europejskiej im. Jean Monnet
Jean Monnet Chair on “Turning points in European
Integration: governance, politics and identity in the EU”
KES, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Cel zajęć

- rzetelne przedstawienie podstawowych pojęć, problemów i narzędzi analizy ekonomicznej
- zapoznanie z podstawowymi kategoriami makroekonomicznymi oraz narzędziami w tym szczególnie polityką służącą do realizacji celów ekonomicznych
- przekazanie wiedzy umożliwiającej kształtowanie i prezentowanie samodzielnych opinii, prowadzenie dyskusji i debat na właściwym poziomie merytorycznym, jak również zachęcanie do polemiki i krytyki ale o konstruktywnych charakterze

Plan zajęć

1. Czym jest ekonomia? – przykłady definicji
2. Istota ekonomii
3. Podziały w ramach ekonomii
4. Podstawowe narzędzia analizy ekonomicznej
5. Podstawowe cele i kategorie ekonomiczne
6. Produkcja – mierniki i kryteria oceny
7. Zatrudnienie – podstawowe pojęcia
8. Bezrobocie – podstawowe pojęcia
9. Rodzaje bezrobocia

Plan zajęć

10. Ceny w gospodarce
11. Mierniki zmian cen w gospodarce
12. Rodzaje inflacji
13. Narzędzia i instrumenty realizacji celów ekonomicznych
14. Budżet państwa
15. Polityka pieniężna
16. Polityka kursu walutowego
17. Polityka handlowa
18. Ćwiczenia aktywizujące

Czym jest ekonomia? – przykłady definicji

- to nauka społeczna mówiąca o sposobach i narzędziach przy pomocy których podmioty gospodarcze decydują o tym jak najlepiej zagospodarować posiadane zasoby czynników produkcji, aby zaspokoić potrzeby różnych podmiotów gospodarczych
- to nauka społeczna badająca w jaki sposób społeczeństwo gospodarujące decyduje o tym co, jak i dla kogo produkować

Istota ekonomii

- Ekonomia zajmuje się analizą zachowań człowieka dotyczących decyzji gospodarczych, natomiast nie jest nauką ścisłą a jedynie często wykorzystuje narzędzia typowe dla nauk ścisłych.
- W ekonomii należy także uwzględniać aspekty psychologiczne, które tłumaczą wiele wyborów i decyzji czy zachowań podmiotów gospodarczych.

Podziały w ramach ekonomii

I podział – ze względu na zakres analizy ekonomicznej:

- Mikroekonomia
- Makroekonomia
- Mezoekonomia

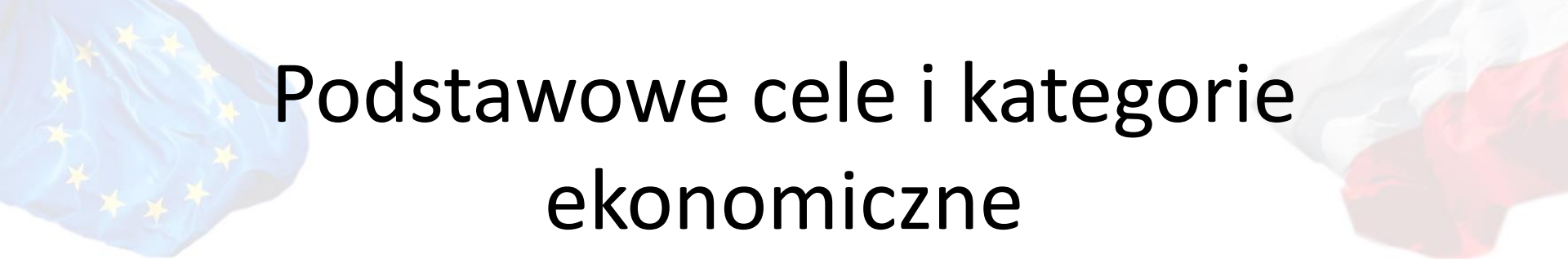
II podział – ze względu na sposób analizy oraz formułowania poglądów:

- Ekonomia pozytywna
- Ekonomia normatywna

Podstawowe narzędzia analizy ekonomicznej

- **Analiza danych statystycznych**
 - Szeregi czasowe
 - Dane przekrojowe
- **Zmiany wielkości ekonomicznych**
 - Ujęcie absolutne
 - Ujęcie względne
- **Kategorie ekonomiczne**
 - Ujęcie nominalne
 - Ujęcie realne
- **Indeksy (wskaźniki)**
 - Łańcuchowe
 - Jednopo podstawowe

Podstawowe cele i kategorie ekonomiczne

- **Produkcja** – wysoki poziom aktywności gospodarczej i produkcji zarówno w ujęciu absolutnym, jak i do posiadanego potencjału
- **Zatrudnienie** – niski poziom bezrobocia w tym głównie przymusowego
- **Poziom cen** – stabilny poziom cen
- **Bilanse zagraniczne** – stabilny poziom kursu walutowego i równowaga głównie bilansu handlu zagranicznego

Produkcja – mierniki i kryteria oceny

- **Sposoby liczenia dochodu narodowego**
 - Od strony wydatków
 - Od strony dochodów
 - Od strony produkcji różnych gałęzi gospodarki
- **Produkt Krajowy Brutto (PKB) a Produkt Narodowy Brutto (PNB)**
- **Wzrost gospodarczy – nominalny a realny**
- **PKB per capita i PNB per capita**

Zatrudnienie – podstawowe pojęcia

- **Ludność w wieku produkcyjnym** – osoby spełniające określone wymogi w odniesieniu do wieku – określane w drodze ustawy.
- **Zasób siły roboczej** (ludność aktywna zawodowo) – osoby pracujące lub pracy poszukujące na typowych warunkach, zwłaszcza płacowych w gospodarce.
- **Współczynnik aktywności zawodowej** – to stosunek liczby aktywnych zawodowo, czyli zasobów siły roboczej, do liczby ludności w wieku produkcyjnym.
- **Zatrudnieni** – to wszystkie osoby, które pracują tzn. wykonują pracę najemną lub pracują na własny rachunek.

Bezrobocie – podstawowe pojęcia

- **Bezrobocie** – bezrobotni – to osoby w wieku produkcyjnym, które są zdolne i gotowe do podjęcia pracy na typowych warunkach występujących w gospodarce oraz pozostające bez pracy pomimo podjęcia poszukiwań pracy – wyrażane jest w wielkościach absolutnych czyli liczbie osób.
- **Stopa bezrobocia** – to stosunek liczby bezrobotnych do zasobów siły roboczej – wyrażana jest w procentach.

Rodzaje bezrobocia

Dobrowolne,
przymusowe

Frykcyjne,
strukturalne,
cykliczne
(koniunkturalne)

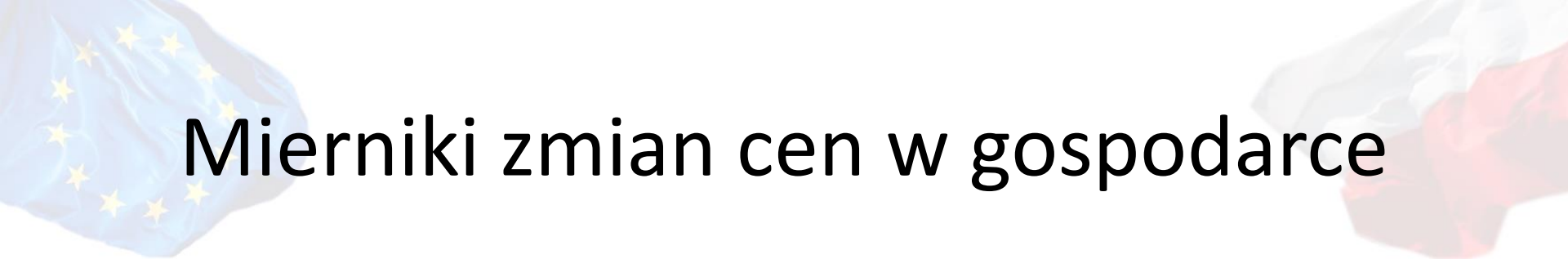
Ukryte,
jawne

Krótkookresowe,
średniookresowe,
długookresowe
(trwałe)

Ceny w gospodarce: inflacja a deflacja

Inflacja	Deflacja
to proces przyrostu przeciętnego poziomu cen i kosztów w gospodarce w pewnym okresie, zazwyczaj roku lub miesiąca	to proces spadku przeciętnego poziomu cen i kosztów w gospodarce w pewnym okresie, zazwyczaj roku lub miesiąca

Mierniki zmian cen w gospodarce

- **Wskaźnik cen dóbr konsumpcyjnych (CPI)** – pokazuje procentową zmianę przeciętnego poziomu cen produktów i usług konsumpcyjnych w pewnym okresie. Mierzy koszt pozyskania pewnego standardowego dla nabywców w danym państwie koszyka dóbr.
- **Wskaźnik cen dóbr inwestycyjnych (PPI)** [wskaźnik cen zbytu, cen hurtowych] – pokazuje procentową zmianę przeciętnego poziomu cen towarów i usług produkcyjnych w pewnym okresie. Służy do mierzenia cen w miejscu pierwotnej sprzedaży dóbr.
- **Deflator PKB bądź PNB** – obejmuje zmiany cen wszystkich towarów i usług wytwarzanych w gospodarce; jest to jedyny miernik kompleksowy.

Rodzaje inflacji

Ze względu na dynamikę (tempo) zmian cen:	Ze względu na czynnik ją wywołujący:
Inflacja umiarkowana (a w niej pełzająca i krocząca)	Inflacja monetarna
Inflacja galopująca	Inflacja popytowa
Hiperinflacja	Inflacja kosztowa

Narzędzia i instrumenty realizacji celów ekonomicznych

Polityka budżetowa (fiskalna)
i budżet państwa

Polityka pieniężna (monetarna)
i walutowa

Polityka handlowa

Budżet państwa

- Budżet państwa to plan finansowy państwa zawierający dochody i wydatki związane z realizacją jego podstawowych funkcji. Jest on sporządzany ex ante czyli z wyprzedzeniem na okres zwyczajowo jednego roku i przybiera postać aktu prawnego najczęściej w formie ustawy.

Funkcje budżetu państwa
Redystrybucyjna
Stabilizacyjna
Alokacyjna
Fiskalna

Budżet państwa

Zasady budżetowe:

Równowagi

Powszechności

Jedności

Jawności

Realności

Gospodarności

Jednoroczności

Budżet państwa

- Dochody a przychody budżetu państwa
- Wydatki a rozchody budżetu państwa
- **W jednym z podziałów dochodów budżetu państwa wyróżniamy:**

daniny publiczne	dochody publiczne z majątku i praw majątkowych	pozostałe dochody
są klasycznym ciężarem nakładanym na gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa. Ich główną cechą jest to, że podmiot ponoszący ciężar daniny publicznej nie otrzymuje z zamian żadnego bezpośredniego świadczenia (korzyści) – podatki, cła.	czynsze, dywidendy	różnego rodzaju opłaty (skarbowe, sądowe, notarialne) • składki na ubezpieczenie społeczne • składki na ubezpieczenie zdrowotne • składki na różne fundusze publiczne np. na Fundusz Pracy

Budżet państwa

- **Wynik budżetu państwa – saldo budżetu**
 - Deficyt budżetowy
 - Nadwyżka budżetowa
 - Równowaga budżetowa
- **Dług publiczny** – zobowiązanie sektora publicznego względem podmiotów gospodarczych w tym osób prywatnych z kraju i zagranicy
 - Dobrowolny i przymusowy
 - Wewnętrzny (krajowy) i zewnętrzny (zagraniczny)

Polityka pieniężna

- **Funkcje banku centralnego**
- **Cel strategiczny polityki pieniężnej – stabilność cen**
- **Narzędzia stosowane przez bank centralny**
 - Standardowe (podstawowe stopy procentowe, stopa rezerw obowiązkowych, operacje otwartego rynku)
 - Niestandardowe

Polityka kursu walutowego

- W ramach tej polityki **bank centralny** decyduje, jaki **system kursu walutowego** będzie obowiązywał w gospodarce.
- W każdym reżimie kursowym bank centralny ma możliwość wpływania na poziom kursu walutowego. Dotyczy to także systemu płynnego kursu walutowego, który m.in. obowiązuje w polskiej gospodarce.
- W tym systemie poziom kursu walutowego zależy wyłącznie od kształtowania się popytu i podaży na międzybankowym rynku walutowym. W warunkach tego systemu bank centralny może wpływać na poziom kursu walutowego przez interwencje na międzybankowym rynku walutowym.

Polityka handlowa

- **Polityka handlowa** to wszelka aktywność instytucji państwa na sferę stosunków handlowych z zagranicą. Może ona przybierać formę protekcjonistyczną albo też działań na rzecz liberalizacji wymiany handlowej.
- **Narzędzia polityki handlowej:**
 - Cła (taryfy)
 - Narzędzia parataryfowe
 - Narzędzia pozataryfowe

Ćwiczenia aktywizujące

- ćwiczenia motywujące do pracy w grupie: zarówno w formie rozwiązywania problemów ekonomicznych, jak i przykładów sytuacyjnych
- uczniowie powinni mieć możliwość wyrażania swoich opinii, myśli, refleksji oraz swoich pomysłów na podstawie już zdobytej wiedzy

Ćwiczenie: analiza zjawisk gospodarczych

- Podział klasy na grupy (maksymalnie 4)
- Opracowanie zadania z zakresu działań mogących mieć wpływ na:
 - przyspieszenie dynamiki wzrostu gospodarczego,
 - poprawy sytuacji na rynku pracy,
 - osiągnięcia stabilności cen
- Ćwiczenie aktywizujące, które można zastosować do innych tematów w zakresie ekonomii.

Ćwiczenie: Jesteś Prezesem NBP – Ministrem Finansów

- 2 grupy uczniów;
- sformułowanie przez nauczyciela pytania uruchamiającego dyskusję między jedną a drugą grupą; zadanie nauczyciela – zadbanie, aby każda z grup miała możliwość wypowiedzi oraz sformułowania argumentacji;
- uczniowie, słuchając argumentacji przeciwnika, mogą ze sobą negocjować w celu wypracowania wspólnych decyzji i rozwiązań służących realizacji podstawowych celów ekonomicznych.

Literatura

Literatura bazowa:

Skrypt dla nauczycieli pt. Podstawy wiedzy o Unii Europejskiej, red. nauk. E. Latoszek, A. Stępnik, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot 2014

Literatura uzupełniająca:

Begg D., Fischer S., Dornbusch R., *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 2007.

Begg D., Fischer S., Dornbusch R., *Mikroekonomia*, PWE, Warszawa 2007.

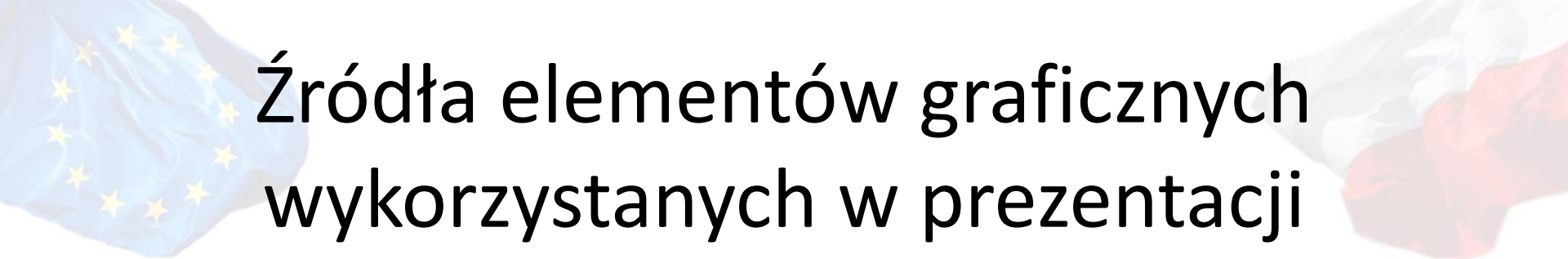
Czarny B., *Podstawy ekonomii*, PWE, Warszawa 2011.

Makro- i mikroekonomia. Podstawowe pojęcia, red. S. Marciniak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

Makro- i mikroekonomia. Podstawowe pojęcia, red. R. Milewski, E. Kwiatkowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.

Samuelson A., Nordhaus W.D., *Mikroekonomia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

Ekonomia w zarysie, red. I. Zawiślińska, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2011.

Źródła elementów graficznych wykorzystanych w prezentacji

- Freepik.com, <http://pl.freepik.com/index.php?goto=41&idd=508349&url=aHR0cDovL3d3dy55b3V0b2FydC5jb20vaHRtbC9WZWNOb3lvT3RoZXIvODc3OC5odG1s>
- Administrator24.info,
<http://www.administrator24.info/artukul/id3679,budownictwo-mieszkaniowe-w-2012-r>.

Dziękuję za uwagę!

www.pecsa.edu.pl

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

Projekt „Akademia Młodego Europejczyka” jest realizowany przy
wspieraniu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu:

Katedra Unii Europejskiej im. Jean Monnet
Jean Monnet Chair on “Turning points in European
Integration: governance, politics and identity in the EU”
KES, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie